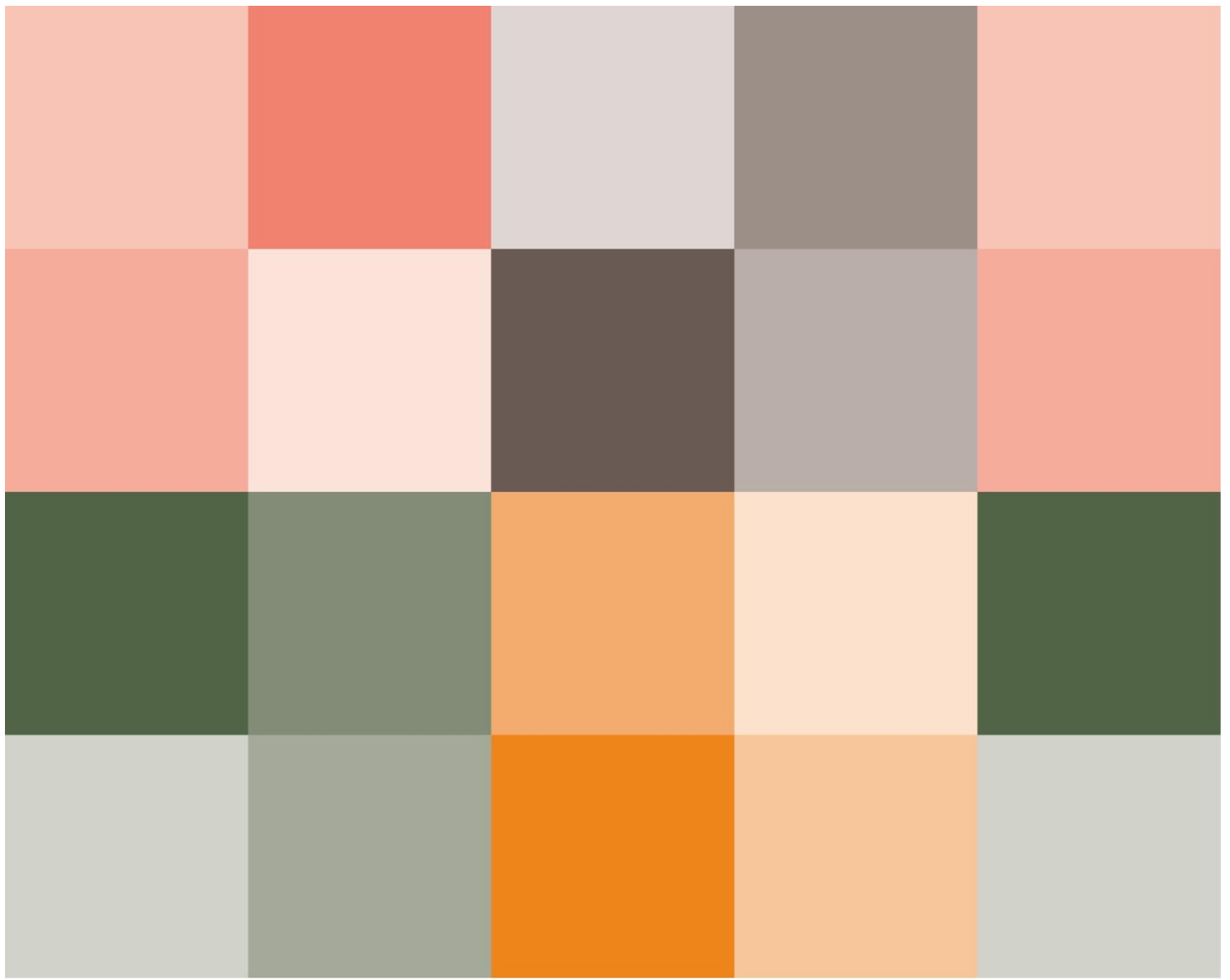

Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte

(I2019/03306/DF, I2019/01036/DF (delvis), I2019/01361/DF
(delvis), I2019/02220/DF)

Delredovisning 2020-02-28 Övergripande långsiktig plan
Ärendenummer: AD 2019:582

Sammanfattning

Den 11 december 2019 gav regeringen Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Riksarkivet samt Skatteverket i uppdrag¹ att tillsammans etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Myndigheten för digital förvaltning fick i uppdrag att leda arbetet. I uppdraget ingick att, den 1 mars 2020, lämna en delredovisning innehållande en första övergripande version av en långsiktig plan för arbetet med etableringen av infrastrukturen.

Till denna första version av planen har en övergripande bedömning av kostnaderna, för åren 2021 – 2023, förknippade med att utveckla och förvalta de olika byggblocken genomförts. Därutöver har en bedömning av kostnaderna för att etablera och upprätthålla den struktur där myndigheterna tillsammans hanterar utveckling och förvaltning av infrastrukturen gjorts. Arbetet har utgått från det uppdrag om säker och effektivt informationsutbyte som redovisades till regeringen den 15 augusti 2019².

Kostnaderna för att etablera byggblocken har initialt uppskattas till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Identifierade byggblock	141 500	156 100	140 100
Struktur för styrning	10 000	10 000	10 000
Informationssäkerhet & arkiv	4 400	4 400	4 400
Totalt	155 900	170 500	154 500

Tabell 1 Kostnadsuppskattning infrastruktur för informationsutbyte 2021–2023 (tusentals kronor)

Två byggblock har uppskattats med en schablonkostnad à 10 miljoner kronor per år under perioden. Ett byggblock saknar uppskattning. Kostnader för tillämpning av respektive byggblock för de offentliga aktörer som ansluter till infrastrukturen

¹ Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte (I2019/03306/DF, I2019/01036/DF (delvis), I2019/01361/DF (delvis), I2019/02220/DF

² Säkert och effektivt informationsutbyte inom den offentliga sektorn, Dnr Fi2018/02150/DF och Fi2018/03037/DF

är inte inkluderade i bedömningarna ovan. I övrigt finns osäkerhet i bedömningarna av kostnaderna framförallt beroende av:

- Krav på tillgänglighet, t ex dygnet runt, årets alla dagar
- Gränsdragningar mellan olika byggblock
- Kostnader för säker och hållbar informationshantering

I det fortsatta arbetet antas ett antal ännu inte identifierade byggblock tillkomma, två under år 2022 och ytterligare två under år 2023. Även för dessa har i denna delredovisning använts en schablonkostnad à 10 miljoner kronor per år. Den totala kostnaden uppgår således till 155,9 mkr (år 2021), 190,5 (år 2022) mkr samt 194,5 mkr (år 2023).

För två av byggblocken, Mina ombud och API-hantering, har etablering påbörjats. Ytterligare två byggblock är i en initieringsfas. Dessa två är Mina ärenden och Identitet. I det senare ligger fokus inledningsvis på e-legitimation i tjänsten.

För denna delredovisning har ingen kvantitativ bedömning av nyttor och effekter kunnat göras. För vissa av de byggblock som planeras inom ramen för uppdraget finns nyttoberäkningar gjorda sedan tidigare. Nyttan av byggblocken har då beräknats för en viss sektor, eller för användning av en grupp aktörer, och inte för förvaltningsgemensam användning. Det saknas ett gemensamt ramverk som säkerställer att nyttorna är beräknade på ett enhetligt sätt och därför är nyttorna inte nödvändigtvis jämförbara och möjliga att använda i prioriteringssyfte. En del i det fortsatta arbetet är därför fastställa en metod för att genomföra nyttoanalyser som kan användas för samtliga byggblock och för prioritering av byggblockens ordning.

I det fortsatta arbetet är det viktigt att ha i åtanke när nyttor diskuteras är att nyttorna inte uppstår bara för att infrastrukturen finns på plats, utan att de är beroende av användning. Realisering av nyttor kommer alltså att bero på både anslutning och anslutningstakt.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Uppdraget	2
1.3	Avgränsningar	3
1.4	Genomförande av uppdraget	4
1.5	Disposition	5
2	Struktur och styrning.....	7
2.1	Informationssäkerhet för effektivitet och tillit.....	8
2.2	Aktiviteter struktur och styrning	9
2.2.1	<i>Etablering av struktur och styrning (år 2020)</i>	<i>9</i>
2.2.2	<i>Styrning och samordning (år 2021–2023).....</i>	<i>11</i>
2.3	Kostnader struktur och styrning	12
3	Översikt byggblock.....	14
3.1	Byggblock inom Digitala tjänster	17
3.1.1	<i>Mina ombud</i>	<i>17</i>
3.1.2	<i>Mina ärenden.....</i>	<i>18</i>
3.1.3	<i>Mina meddelanden.....</i>	<i>19</i>
3.1.4	<i>Min profil.....</i>	<i>20</i>
3.2	Byggblock inom Informationsutbyte.....	20
3.2.1	<i>API-hantering.....</i>	<i>20</i>
3.2.2	<i>Meddelandehantering</i>	<i>21</i>
3.2.3	<i>Adressregister.....</i>	<i>22</i>
3.3	Byggblock inom Informationshantering	22
3.3.1	<i>Metadatahantering.....</i>	<i>22</i>
3.3.2	<i>Indexering.....</i>	<i>23</i>
3.4	Byggblock inom Tillit och säkerhet.....	23
3.4.1	<i>Identitet.....</i>	<i>24</i>
3.4.2	<i>Tillitsramverk.....</i>	<i>25</i>
3.4.3	<i>Spårbarhet</i>	<i>26</i>
3.4.4	<i>Tillgänglighet.....</i>	<i>26</i>
3.4.5	<i>Auktorisation</i>	<i>27</i>
4	Översikt nyttor, kostnader och finansiering.....	28
4.1	Övergripande om nyttor	28
4.2	Kostnader	30
4.3	Finansiering	30

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Sverige saknar flera av de förvaltningsgemensamma lösningar för informationsutbyte som finns i jämförbara länder. Bristen på en nationell digital infrastruktur och avsaknaden av förvaltningsgemensam styrning och samordning har lett till många olika myndighets- och sektorsspecifika lösningar som skiljer sig från varandra, vilket i stor utsträckning har resulterat i ineffektivitet i den offentliga sektorn.

Regeringen gav därför i maj 2018 Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet och Skatteverket i uppdrag att tillsammans analysera och lämna förslag som syftar till att skapa ökad säkerhet och effektivitet i samband med elektroniska informationsutbyten inom och med den offentliga sektorn.³ Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) var samordnande myndighet för uppdraget, som slutredovisades till regeringen den 15 augusti 2019⁴.

Fem byggblock⁵ bedömdes vara förutsättningsskapande eller grundläggande för att etablera ekosystemet. Förslaget var därför att dessa skulle prioriteras i syfte att realisera den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen. Dessutom föreslogs följande åtgärder:

- Säkerställ en nationell styrform för att kunna besluta om aktiviteter för utveckling och realisering av en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte.
- Initiera nya regeringsuppdrag och förslag till finansiering för att ta fram en färdplan och analysera, utveckla och realisera de prioriterade byggblocken.

³ Uppdrag om ett säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn, FI2018/02150/DF och Ändring av uppdrag om säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn, Fi2018/03037/DF

⁴ Säkert och effektivt informationsutbyte inom den offentliga sektorn, Dnr Fi2018/02150/DF och Fi2018/03037/DF

⁵ Mina ombud, API-hantering, Identitet, Auktorisation samt Tillitsregelverk

- Inrätta ett rättsligt beredningsorgan, i enlighet med Digitaliseringsrättsutredningens förslag, för att se till att det finns rättsliga förutsättningar och för att möta behovet av anpassning av gällande rätt vid digitalisering av den offentliga förvaltningen.

Sammantaget bedömdes de föreslagna åtgärderna och etablering av byggblocken leda till stora positiva effekter för offentlig sektor och samhället i form av effektiviseringar till följd av ökad återanvändning och interoperabilitet samt stärkt styrning och samordning. Konsekvenserna bedömdes små i förhållande till de potentiella nyttor och positiva samhällsekonomiska effekter som ett ökat tillgängliggörande av offentlig data kan leda till.

1.2 Uppdraget

Den 11 december 2019 gav regeringen Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Riksarkivet samt Skatteverket i uppdrag⁶ att tillsammans etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Myndigheten för digital förvaltning fick i uppdrag att leda arbetet.

Syftet med uppdraget är att skapa ett säkrare och mer effektivt informationsutbyte genom etablering av en varaktig och säker struktur för förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Regeringens målsättning är att när uppdraget slutredovisas den 31 januari 2021 ska:

- det finnas en struktur på plats där myndigheterna tillsammans hanterar analys, kravställning, utveckling och förvaltning av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte,
- det finnas organisatoriska förutsättningar att fortsätta arbetet i myndigheternas ordinarie verksamhet,
- myndigheterna ha påbörjat framtagande av minst tre byggblock inom ramen för regeringsuppdraget.

I uppdraget ingår även att ta fram en långsiktig plan för arbetet med den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen. I uppdraget beskrivs vad

⁶ Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte (I2019/03306/DF, I2019/01036/DF (delvis), I2019/01361/DF (delvis), I2019/02220/DF)

planen ska innehålla och beakta. En första övergripande version av planen ska delredovisas till regeringen senast den 1 mars 2020. Detta dokument är den delrapport som avses.

1.3 Avgränsningar

Denna första övergripande version av den långsiktiga planen har utgått från uppdragets beskrivning av vad planen ska innehålla. Vissa prioriteringar och avgränsningar har gjorts med avseende på djup och bredd på innehåll. Nedan redogörs för dessa.

Av planen ska framgå	Avgränsning
vilka byggblock som ska tas fram och vad byggblocken syftar till	Denna version utgår från <i>de byggblock som föreslogs i rapporten "Säkert och effektivt informationsutbyte inom den offentliga sektorn"</i>
vem som ska ansvara för utveckling och förvaltning	Arbete har inletts med att utse ansvarig för respektive byggblock. Löpande kommer ansvaret att kompletteras och revideras.
när de ska vara färdigutvecklade	Så långt som varit möjligt har start för utveckling angetts
vad utveckling och förvaltning kostar och hur utveckling och förvaltning ska finansieras	En initial bedömning av kostnad för utveckling och förvaltning har gjorts där möjligt. För vissa byggblock redogörs för finansieringsmöjlighet.
vilken samhällsekonomisk nytta byggblocken förväntas ge och där nyttan uppnås	I de fall en tidigare bedömning av samhällsekonomisk nytta gjorts har denna angivits. I det fortsatta arbetet är avsikten att ta fram en modell för bedömning av den samhällsekonomiska nyttan, vilken kan tillämpas för samtliga byggblock.
risker och konsekvenser avseende säkerhetsskydd & infosäkerhet, offentlighet & sekretess samt dataskydd och skyddet för den personliga identiteten	Inte inkluderat i denna version
hur byggblocken förhåller sig till varandra, till EU-gemensam lagstiftning och infrastruktur samt nationella och internationella standarder	Inte inkluderat i denna version.

Tabell 2 Avgränsningar innehåll långsiktig plan

Löpande under uppdraget kommer den långsiktiga planen att successivt kompletteras.

1.4 Genomförande av uppdraget

Arbetet bedrivs i tre huvudsakliga, men integrerade arbetsströmmar – struktur och styrning inklusive organisatoriska förutsättningar, plan för byggblock samt framtagande av identifierade byggblock.

Arbetsströmmen som hanterar struktur och styrning inklusive organisatoriska och strukturella förutsättningar leds av DIGG där övriga myndigheter bemannar med kompetens. I dagsläget deltar Försäkringskassan, Lantmäteriet, MSB och Riksarkivet. I denna del hanteras också informationssäkerhet⁷ och arkivfrågor.

Den långsiktiga planen hanteras under uppdraget i en separat arbetsström som leds av DIGG, med deltagande från övriga myndigheter. I samband med uppdragets slutredovisning överlämnas den övergripande planen till den funktion, eller struktur, för styrning som kommer att etableras.

I arbetsströmmen framtagande av identifierade byggblock ska för varje byggblock finnas en myndighet som är drivande och tillsätter uppdragsledare. Övriga myndigheter bemannar med kompetens från den egna organisationen. Alla myndigheter är inte representerade i alla byggblock. Arbetsströmmen koordineras av DIGG.

För de olika byggblocken är ansvarig myndighet för närvarande:

- **Mina ombud:** Leds av Bolagsverket
- **Mina ärenden:** Leds av Skatteverket
- **Mina meddelanden:** Leds av DIGG
- **API-hantering:** Leds av DIGG
- **Meddelandehantering:** Leds av DIGG
- **Adressregister:** Leds av DIGG
- **Metadatahantering:** Leds av Riksarkivet
- **Identitet:** Leds av DIGG
- **Övriga:** För övriga byggblock kommer ansvarig myndighet att utses i det fortsatta arbetet.

⁷ Här avses samtliga områden där informationssäkerhet behöver säkerställas, däribland säkerhetsskydd, dataskydd, offentlig och sekretess och skydd för den personliga integriteten.

Inledningsvis har arbetet inom detta regeringsuppdrag och det närliggande uppdraget som handlar om att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom offentlig förvaltning⁸ organiserats på liknande sätt som vid genomförandet av tidigare uppdrag.

En styrgrupp med representanter för de myndigheter som tillsammans fått uppdraget har bildats. Styrgruppen leds och sammankallas av DIGG. Sveriges Kommuner och Regioner har adjungerats till styrgruppen. Därutöver har en samordningsgrupp med uppgift att operativt koordinera arbetet skapats. Där deltar en representant från varje deltagande myndighet samt uppdragsledare från de olika byggblocken inom de tre arbetsströmmarna. Gruppen leds och sammankallas av DIGG.

Etablerandet av den förvaltningsgemensamma funktion, eller struktur, där myndigheterna tillsammans hanterar analys, kravställning, utveckling och förvaltning av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte kommer behöva bedrivas parallellt med etablering av byggblock och framtagande av plan. Det kan innebära svårigheter i och med att strukturen inte finns på plats när arbetet påbörjas, men det innebär också möjligheter då det hela tiden finns chans att testa och utvärdera föreslagna arbetssätt och strukturer under tiden som byggblocken etableras. Organisation, ansvarsfördelning, etc. inom detta uppdrag kommer därför vid behov att förändras under arbetets gång.

För att tillvarata synergier med andra uppdrag hos de deltagande myndigheterna ansvarar respektive myndighet för koordinering med relaterade uppdrag och initiativ.

1.5 Disposition

Kapitel 1, detta avsnitt beskriver uppdraget och dess bakgrund, redogör för de avgränsningar som gjorts i delredovisningen med avseende på den långsiktiga planen och hur uppdraget genomförs. Kapitel 2 redogör för den struktur som ska finnas på plats för att hantera infrastrukturen och arbetet för att etablera denna.

⁸ Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen, (I2019/03307/DF, I2019/01361/DF (delvis), I2019/01412/DF, I2019/01447/DF)

Kapitel 3 innehåller en inledande översikt av den konceptuella strukturen för infrastruktur, en kostnadssammanställning och en kortfattad beskrivning av respektive byggblock. I Kapitel 4 finns övergripande beskrivning av kvalitativa nyttor. I bilaga redovisas exempel på nyttor i byggblock.

2 Struktur och styrning

Syftet med en förvaltningsgemensam infrastruktur för informationsutbyte är att få de lösningar som tas fram att fungera säkert och effektivt men också likartat och enhetligt. Den bärande tanken i de tidigare lämnade förslagen kring infrastrukturen är att skapa ett ekosystem där olika offentliga aktörer utvecklar och förvaltar olika förvaltningsgemensamma byggblock.

Ekosystemet bygger vidare på att offentliga aktörer ansluter sig till infrastrukturen enligt uppsatta kriterier. För att ekosystemet ska fungera behövs gemensamma styr-, samverkans- och förvaltningsmodeller. Därför behöver en förvaltningsgemensam funktion etableras, som ger struktur, styrning och skapar organisatoriska förutsättningar för infrastrukturen. En ändamålsenlig och verkkningsfull styrning av informationssäkerheten i de förvaltningsgemensamma lösningar och strukturer som tas fram är i sig en fundamental förutsättning för att uppbyggnad och etablerande av lösningarna alls ska vara möjligt. Följande utgångspunkter har hittills tagits fram för etableringen av den förvaltningsgemensamma funktionen:

- DIGG:s roll är att ansvara för och leda den förvaltningsgemensamma funktionen.
- Funktionen ska skapa förutsättningar för ordning, reda och tydlighet i vad som gäller vid utveckling, förvaltning och användning av byggblock.
- Inom funktionen ska bland annat krav, ramverk och stöd tas fram för de myndigheter som ansvarar för byggblock. För konsumenter ska den gemensamma funktionen tydliggöra hur anslutning går till och vilka avtals- och finansieringsformer som finns.
- Inom funktionen ska den konsoliderade långsiktiga planen för utveckling och förvaltning av byggblock tas fram och följas upp. I planen säkras att hela infrastrukturen planeras, utvecklas och förvaltas av och med ansvariga myndigheter.
- Funktionen ansvarar för att se till att de byggblock som utvecklas möter förvaltningsgemensamma behov, att de fungerar tillsammans och ska verka för att infrastrukturen kommer till användning.
- Funktionen ska säkra aktivt deltagande från de aktörer som kan bidra till framväxten av en förvaltningsgemensam infrastruktur för informationsutbyte.

Att etablera den förvaltningsgemensamma funktionen skapar förutsättningar för:

- stöd, normering och styrning av infrastrukturen
- samutveckling av en infrastruktur där olika aktörer utvecklar olika delar
- samordning kring uppföljning, kontroll och förbättringsarbete
- effektiviserad krav- och avtalsprocess samt enkla avtalsmodeller
- effektivitet i och med centraliserad hantering av myndighetsgemensamma funktioner.

Inom regeringsuppdraget påbörjas etablering av den förvaltningsgemensamma funktionen med de forum, styrningsformer, samverkansmodeller och andra metoder som myndigheterna bedömer behövs. Från och med 2021 ska den förvaltningsgemensamma funktionen vara operationell, men den kommer inte vara färdig.

Det finns tydliga beroenden och synergier med andra pågående regeringsuppdrag, till exempel att etablera ett ramverk för grunddata, Lantmäteriets uppdrag att etablera en digital infrastruktur för tillgängliggörande av standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen⁹ och Tillväxtverkets uppdrag att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin¹⁰. Vidare kommer också Sveriges införande av SDG-förordningen högst troligt innebära att förvaltningsgemensam infrastruktur krävs för att möta de lösningar som byggs upp av EU-kommissionen för informationsutbyte inom EU.

2.1 Informationssäkerhet för effektivitet och tillit

Information och data är en strategisk och ekonomisk resurs i de flesta verksamheter, så också inom offentlig sektor, och bör därmed hanteras som en tillgång.

Redan från start finns behov av gemensamma utgångspunkter och principer för hur utveckling och etablering av byggblocken behöver se ut. Gemensamt för arbetet, på alla nivåer, är att det ska utgå från ett systematiskt och riskbaserat angreppssätt, anpassat till förutsättningarna som följer av en alltmer sammanflätad digital förvaltning. Strukturer och infrastrukturlösningar som utvecklas inom

⁹ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/02/uppdrag-att-etablera-en-digital-infrastruktur-for-tillgangliggorande-av-standardiserade-dataset-i-samhallsbyggnadsprocessen/>

¹⁰ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2019/12/uppdrag-till-tillvaxtverket-att-genomfora-atgarder-under-2020-2025-inom-ramen-for-livsmedelsstrategin/>

byggblocken behöver ta hänsyn och anpassas till en samlad säkerhetsarkitektur. Denna säkerhetsarkitektur består till exempel av de byggblock som återfinns inom tillit och säkerhet och som succesivt tas fram inom ramen för uppdragen om grunddata och förvaltningsgemensam infrastruktur.

Gemensamma former för styrning, ledning och målsättning för informations-säkerhet och arkivhantering ska kopplas till övriga styrformer. Detta ska säkerställa ett systematiskt angreppssätt över organisationsgränser samt en förenkling av samordningen mellan de olika expertrollerna inom området.

Arbetet med informationssäkerhet och arkiv på en förvaltningsgemensam nivå ger förutsättningar för, till exempel, övergripande policy för säker och hållbar informationshantering, identifiering av lagar och förordningar, föreskrifter och standarder på området samt för att ensa begrepp.

Samtidigt med utvecklingen av styrningsform för informationssäkerhet behövs snabba och tidiga insatser med konkreta åtgärder mot de risker som identifieras under arbetes start. Det är av yttersta vikt att resurserna som tilldelas det systematiska och långsiktiga arbetet kan balanseras mot resurser som behövs för direkta risker och åtgärder.

2.2 Aktiviteter struktur och styrning

2.2.1 Etablering av struktur och styrning (år 2020)

Under 2020 kommer den framtida strukturen för att styra och samordna genom en förvaltningsgemensam funktion att etableras, men inte vara färdig. Arbetet omfattar att utarbeta, testa och utvärdera organisation, arbetssätt, rutiner, gemensamma metoder och modeller. De huvudsakliga aktiviteterna beskrivs i detta avsnitt. Där inte annat anges leds aktiviteten av DIGG.

Skapa en värdemodell samt ta fram och testa en nytto- och kostnadsmodell

En del i uppdraget är redovisa vilken samhällsekonomisk nytta byggblocken förväntas ge. För några av de planerade byggblocken har samhällsekonomiska nyttoberäkningar tidigare genomförts, dock inte nödvändigtvis utifrån att de då planerades för förvaltningsgemensam användning. De nyttouppskattningar som är gjorda är inte heller gjorda på samma sätt, vilket innebär att de inte är möjliga att jämföra eller aggregera. Under 2020 utarbetas därför en nytto-kostnadsmodell som kan tillämpas på byggblocken och som även kan användas för prioritering av byggblock framöver.

Ta fram och testa stödprocesser, metoder och modeller för den förvaltningsgemensamma funktionen

Inledningsvis kommer en inventering av relevanta befintliga processer, metoder och modeller för portfölj-, utvecklings- och förvaltningsstyrning att genomföras för att om möjligt identifiera etablerad praxis. I nästa steg krävs sannolikt anpassning, eller nyutveckling, för att bättre passa för den förvaltningsgemensamma funktionen. Iterativt kommer sedan stödprocesser, metoder och modeller testas på byggblock inom ramen för regeringsuppdraget för att identifiera och genomföra förbättringar.

Ta fram och testa rättsliga förutsättningar för styrning av och samverkan inom den förvaltningsgemensamma infrastrukturen

Det rättsliga arbetet omfattar dels att ta fram rättsliga förutsättningar för den förvaltningsgemensamma infrastrukturen i stort, kring exempelvis ansvarsfördelning, rättsligt stöd och föreskriftsrätt för enskilda myndigheter. Aktiviteten omfattar även att säkerställa stöd och göra bedömningar kopplat till de enskilda byggblock som kommer att tas fram inom infrastrukturen. Det innebär att göra bedömningar så att framtagandet sker inom ramen för gällande rätt, utreda behovet av särskild reglering för vissa byggblock samt att ta fram avtalsmodeller, krav och villkor för användningen av byggblocken.

Ta fram och testa arkitektur för styrning av och samverkan inom den förvaltningsgemensamma infrastrukturen

Aktiviteten omfattar att ta fram och applicera arkitekturprinciper och rekommendationer, bland annat från Svenskt ramverk för digital samverkan och från övrigt EU-arbete. Därutöver behövs paketering av byggblock så att de kan beskrivas på ett sätt som är likartat, särskilt vad gäller dess beroenden.

Ta fram och testa ett systematiskt informationssäkerhetsarbete

Inom aktiviteten ligger att ta fram ett systematiskt angreppssätt för informationssäkerhet över organisationsgränser. Detta innebär bland annat att ta fram gemensamma mål och policy, tydliggöra placering av ansvar och beskriva innebörden kopplat till informationssäkerhet och arkivhantering i förvaltningsgemensamma tjänster, ta fram vägledningar, riktlinjer och begreppsmodeller. Vidare skapas gemensamma former för informationskartläggning och informations- och riskvärdering tillsammans med krav på och metod för genomförande av nödvändiga analyser och utredningar. Övergripande krav samlas

i en kravkatalog. För arkivområdet behöver sannolikt krav specificeras för sådant som exempelvis gallring, val av filformat och krav på överföring till ett långsiktigt bevarande.

Konkreta åtgärder för tidigt identifierade säkerhetsutmaningar och relaterade frågeställningar kommer att behöva hanteras från arbetets start.

Arbetet leds av MSB.

Etablera en organisation för att utveckla och förvalta förvaltningsgemensam infrastruktur

Inom ramen för regeringsuppdraget etableras arbetsformer som långsiktigt krävs för den förvaltningsgemensamma infrastrukturen för informationsutbyte och styrning av det nationella ramverket för grunddata. Samverkans- och ansvarsformer behöver utredas och testas och relationen till redan existerande organisationer behöver tydliggöras. Här ligger även arbetet med att säkerställa organisatoriska förutsättningar att fortsätta arbetet i myndigheternas ordinarie verksamhet.

Föreslå kostnadseffektiv och hållbar utveckling av förvaltningsgemensam digital infrastruktur.

Myndigheterna ska föreslå hur utveckling och förvaltning ska finansieras. Inom ramen för regeringsuppdraget till ESV¹¹ behöver myndigheterna inom regeringsuppdraget bidra och ta vidare de delar som behöver etableras inom den förvaltningsgemensamma funktionen. Eventuella utestående frågor behöver också hanteras inom detta uppdrag.

Ansvarig är ESV genom särskilt regeringsuppdrag.

2.2.2 Styrning och samordning (år 2021–2023)

När de strukturella och organisatoriska förutsättningarna finns på plats sker arbete i den förvaltningsgemensamma funktionen som samordnar, styr och stödjer förvaltningsgemensam utveckling och förvaltning. Nya byggblock föreslås,

¹¹ Uppdrag att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av förvaltningsgemensam infrastruktur (I2019/03235/DF, I2019/01017/DF (delvis))

bedöms och prioriteras, byggblock under utveckling granskas, följs upp och stöds och byggblock i förvaltning följs upp.

Den struktur, de processer, arbetssätt, etcetera, som etablerats under regeringsuppgifterna ska tillämpas inom de olika myndigheter som berörs. Fortsatt utveckling av styrning och samordning kommer att ske under 2021.

Från och med år 2022, då de strukturella och organisatoriska förutsättningarna bedöms finnas på plats, sker arbete i den förvaltningsgemensamma funktionen.

Kostnaden bedöms preliminärt uppgå till 10 miljoner kronor. För styrning och samordning av informationssäkerhet och arkivfrågor har kostnaden uppskattats till 4,4 miljoner kronor. Den totala kostnaden är således cirka 14,4 miljoner kronor per år för åren 2022–2023.

2.3 Kostnader struktur och styrning

Kostnaden avseende struktur och styrning bedöms preliminärt uppgå till 10 miljoner kronor per år. För styrning och samordning av informationssäkerhet och arkivfrågor har kostnaden uppskattats till 4,4 miljoner kronor. Den totala kostnaden är således cirka 14,4 miljoner kronor per år för åren 2022–2023.

En sammanställning av uppskattade kostnader för åren 2021–2023 finns i tabellen nedan:

	År 2021	År 2022	År 2023
Styrning	10 000	10 000	10 000
Informationssäkerhet & arkiv	4 400	4 400	4 400
Totalt	14 400	14 400	14 400

Tabell 3 Översikt kostnader struktur och styrning (tusentals kronor)

Kostnader relaterade till de organisatoriska och strukturella förutsättningar som behöver etableras för att samordna och styra arbetet bör finansieras via anslag. DIGG:s anslag föreslås därför att ökas med 10 miljoner per år för att upprätthålla strukturen för styrning. DIGG bör ha möjlighet att använda delar av dessa medel för att ersätta andra myndigheter.

Kostnader kopplade till styrning av informationssäkerhet och arkivhantering rör primärt resurser för utveckling och underhåll av styrningens innehåll samt stöd till berörda parter.

Riksarkivet ser ett behov av resurstilldelning på 2 miljoner per år 2021–2023 för ett aktivt deltagande i arbetet med struktur och styrning.

MSB ser ett behov av resurstilldelning på 2,4 miljoner per år 2021–2023 för ett aktivt deltagande i arbetet med struktur och styrning.

MSB kommer att peka på ett ökat resursbehov för arbetet med säker och hållbar digitalisering som en del av sitt underlag till det kommande försvarsbeslutet. De resurser som här anges för aktiv stöttning och samordning av struktur och styrning utgör en delmängd av det resursbehov som myndigheten anger i underlaget till försvarsbeslutet.

3 Översikt byggblock

Förslaget som tidigare lämnades till regeringen består, av fyra kategorier av byggblock: digitala tjänster, informationsutbyte, informationshantering samt tillit och säkerhet. Ett byggblock är en grundläggande infrastruktur för digital service som möjliggör och kan återanvändas i mer komplexa digitala tjänster. Det kan bestå av tekniska förmågor, men också av standardiserade modeller och mönster som kan återanvändas vid digitalt informationsutbyte¹².

Utöver de olika kategorierna av byggblock innehöll förslaget, av en övergripande konceptuell arkitektur, styrform och reglering av ansvar för byggblocken. Den konceptuella arkitekturen illustreras nedan.

Figur 1 Konceptuell arkitektur

I det inledande arbetet med etablerandet av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen har konstaterats att det finns starka beroenden mellan vissa byggblock vilket gör att dessa kan komma att slås samman i ett senare skede. På samma sätt kan andra byggblock som definierats i rapporten komma att delas upp i flera byggblock. Det är även rimligt att anta att det över tid tillkommer nya byggblock som inte tidigare identifierats.

¹² CEF Definitions Regulation (EU) No 283/2014

Inom ramen för detta uppdrag har skapandet av en långsiktig plan för arbetet med etableringen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte initierats. Av planen kommer det att framgå vilka byggblock som ska tas fram, vad de syftar till, när de ska vara färdigutvecklade, vem som ska ansvara för utveckling och förvaltning, vad utveckling och förvaltning kostar, hur utveckling och förvaltning ska finansieras samt vilken samhällsekonomisk nytta byggblocken förväntas ge och när nyttorna kan uppnås.

Utifrån den prioritering som gjordes i rapporten "Säkert och effektivt informationsutbyte" som lämnades till regeringen 15 augusti 2019 har arbetet med realiseringen av byggblocken API-hantering och Mina ombud startat. Utöver dessa är etableringen av byggblocket Mina ärenden och Identitet i en initieringsfas. Påbörjande av ytterligare byggblock kommer att utvärderas löpande.

Under uppdraget kommer metoden för arbetet med den långsiktiga färdplanen att etableras inklusive bedömning av kostnader och nyttor. En första grov skattning av kostnaderna för de identifierade byggblocken framgår av tabellen:

Byggblock	År 2021	År 2022	År 2023
Mina ombud	7 000	18 000	8 000
Mina ärenden	5 000	6 500	3 500
Mina meddelanden (inkl. MMP)	60 000	42 000	40 000
Min profil (#)	0	10 000	10 000
API-hantering	8 000	8 000	5 000
Meddelandehantering	5 000	8 000	8 000
Adressregister	16 000	19 000	19 000
Metadatahantering	11 000	10 000	10 000
Indexering	0	0	0
Identitet	7 200	15 000	17 000
Tillitsramverk (#)	10 000	10 000	10 000
Spårbarhet	4 800	3 600	3 600
Tillgänglighet	2 700	2 400	2 400
Auktorisation	4 800	3 600	3 600
Totalt	141 500	156 100	140 100

Tabell 4 Initial bedömning årliga kostnader 2021–2023 (tusentals kronor)

I tabellen ovan är kostnaden för byggblocken markerade med (#) uppskattade utifrån en schablon¹³ på 10 miljoner kronor per år. För Indexering saknas i nuläget skattning.

De totala kostnaderna är fördelade på utveckling, respektive drift och förvaltning enligt nedan. Där en schablon har använts för kostnadsuppskattning är fördelningen mellan utveckling och förvaltning 100%/0% för år 2021, 75%/25% för år 2022 och 50%/50% för år 2023. Gränsdragning mellan vidareutveckling och nyutveckling låter sig inte enkelt göras. Uppskattningen är ska därför betraktas som indikativ.

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling / etablering	84 500	66 000	28 000
Drift och förvaltning	57 000	90 100	112 100
Totalt	141 500	156 100	140 100

Tabell 5 Fördelning av de totala kostnaderna för byggblock (tusentals kronor)

Uppskattningarna är en första bedömning av kostnader för utveckling, förvaltning och drift för de ansvariga myndigheterna. Kostnader för tillämpning av respektive byggblock för de offentliga aktörer som ansluter till infrastrukturen är inte inkluderade i bedömningarna. Källor till osäkerhet i bedömningarna av kostnaderna är framförallt:

- Krav på tillgänglighet, t ex 24/7/365
- Gränsdragningar mellan olika byggblock
- Kostnader för säker och hållbar informationshantering

I det fortsatta arbetet kommer precisionen och omfattningen av kostnadsuppskattningarna att öka.

Avseende kostnader för säker och hållbar informationshantering i byggblock är värt att nämna att utöver de kostnader som är beskrivna ovan kan det, givet den korta tid som tilldelats för analys, med relativt stor säkerhet sägas att det tillkommer kostnader inom respektive byggblock. Det som tas fram inom

¹³ Schablonen är baserat på den genomsnittliga årliga kostnaden för ett byggblock där kostnadsuppskattning gjorts, avrundad till närmaste 5 miljoner kronor. Den genomsnittliga årliga kostnaden är 11,7 miljoner kronor.

kategorin Tillit och säkerhet är till största del regler för hur informationshanteringen i respektive annat byggblock ska utföras.

Kostnader för säkerhet i byggblocken uppstår av två skäl:

1. För att styrning (övergripande och detaljerad) påbjuder aktiviteter och införande av säkerhetsåtgärder.
2. För att de aktiviteter som ska genomföras resulterar i att ytterligare säkerhetsåtgärder ska införas.

De riskanalyser som genomförts inom uppdraget bekräftar bilden och visar att även om respektive byggblock hanterar sina risker, så medför sammansättningen av byggblock fler komplexa risker som behöver hanteras såväl i byggblocken som genom förvaltningsgemensamma åtgärder.

Nedan följer en sammanfattande beskrivning av respektive byggblock.

3.1 Byggblock inom Digitala tjänster

Denna kategori omfattar byggblock som möjliggör standardiserad digital service från offentlig verksamhet för företag och medborgare. Kategorin digitala tjänster består i nuläget av fyra byggblock.

3.1.1 Mina ombud

Det finns ett behov av en nationell, gemensam, infrastruktur för hantering av ombud i digitala tjänster. I vissa fall beskrivs detta också som fullmakt eller företrädare. Behovet omfattar såväl fysiska som juridiska personer.

Byggblocket används för att kontrollera vem som får företräda vem i digitala tjänster (auktorisering). Det är en nyckel för pågående och kommande digitalisering hos kommuner, myndigheter och privata aktörer. Byggblocket gör det även möjligt att förenkla för företagare så att dessa kan ta hjälp från anställda eller externa ombud eller anhöriga inom vård och omsorg.

Arbetet med byggblocket leds av Bolagsverket.

Mina ombud förutsätter autentisering av den fysiska person som använder tjänsten och har därför ett starkt beroende till byggblocket identitet.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Etablering företag	7 000		
Vidareutveckling företag		7 000	
Utveckling fysisk person		7 000	
Drift och förvaltning		4 000	8 000
Totalt	7 000	18 000	8 000

Tabell 6 Kostnadsbedömning Mina ombud (tusentals kronor)

Bolagsverket får under 2019–2022 ett bidrag på 2 750 000 kronor från Vinnova för att utveckla en testbädd inom området.

För att få förutsättningar att etablera och utveckla en nationell tjänst föreslår Bolagsverket att myndigheten får anslagsmedel för detta. Vidare föreslås att Skatteverket får anslagsmedel för den utveckling som krävs inom området att företräda fysiska personer.

3.1.2 Mina ärenden

Syftet med Mina ärenden är att ge enkel och enhetlig återkoppling från många organisationer. Genom samordning av information och dess flöden kan offentlig sektor erbjuda en stegvis förbättrad service som uppfyller de behov som finns hos individen att kunna följa ett större perspektiv på dennes, eller företagets, engagemang i form av, bland annat, ärenden som avser en sammanhållen händelse snarare än specifika myndighetsärenden.

Byggblocket Mina ärenden syftar till att åstadkomma den struktur som krävs för att möjliggöra att ärendeflödet mellan individ/företag och samhällsorganisationer sker med bästa möjliga resultat.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling centralt ramverk	2 000		
Utveckling centrala tjänster	3 000	1 000	
Utv. & förv. centralt ramverk		2 000	
Utv. & förv. centrala tjänster		2 000	2 000
Vidareutv. centralt ramverk		1 500	1 500
Totalt	5 000	6 500	3 500

Tabell 7 Kostnadsbedömning Mina ärenden (tusentals kronor)

Byggblocket leds av Skatteverket.

En myndighet bör få i uppdrag och därmed finansiering, via anslag, för att förvalta och vidareutveckla ramverket.

3.1.3 Mina meddelanden

Mina meddelanden är en infrastruktur som möjliggör för myndigheter, kommuner och regioner att skicka digital post på ett säkert sätt till medborgare och företag. Mina meddelanden består av ett förmedlingsadressregister (FaR) och ett regelverk. I FaR registreras alla som valt att vara mottagare med person- eller organisationsnummer. För att kunna ta emot digital post måste mottagaren ha en säker digital brevlåda, registrera sig som mottagare av Mina meddelanden samt legitimera sig med e-legitimation.

DIGG ansvarar för tillhandahållandet av en infrastruktur för Mina meddelanden¹⁴. It-drift, it-utveckling och it-förvaltning sköts idag av Skatteverket på uppdrag av DIGG. Befintlig infrastruktur bygger på gammal teknik vilket gör att en ny lösning kommer att utvecklas.

I kostnadsuppskatten för Mina meddelanden ingår även kostnaden för brevlådan Min myndighetspost. Kostnaderna uppskattas till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling av ny infrastruktur	20 000	2 000	
Drift och förvaltning	40 000	40 000	40 000
Totalt	60 000	42 000	40 000

Tabell 8 Kostnadsbedömning Mina meddelanden inklusive Min myndighetspost (tusentals kronor)

Drift och förvaltning finansieras via anslag till DIGG. Utveckling avses att lånefinansieras.

¹⁴ 1 § förordningen om myndighetsgemensam infrastruktur för säkra elektroniks förbindelser (2018:357)

3.1.4 Min profil

Min profil syftar till att ge användaren rådighet över sin information hos offentliga aktörer så att denne kan se vilka aktörer som har tillgång till vad och har viss möjlighet att styra tillgång till informationen. Byggblocket hanterar även kontaktuppgifter och information om hur en individ vill interagera med offentlig sektor.

Byggblocket saknar förnärvarande drivande myndighet.

Kostnader för byggblocket har schablonmässigt uppskattas till 10 miljoner kronor per år under åren 2022–2023.

3.2 Byggblock inom Informationsutbyte

Denna kategori omfattar byggblock som innehåller standardiserade mönster och gemensamma infrastrukturtjänster för enkel digital åtkomst till och utbyte av information hos informationskällor. Kategorin syftar bland annat till att stödja byggblocken i kategorin digitala tjänster. Byggblocken för informationsutbyte möjliggör även att privata aktörer kan bygga digitala tjänster som nyttjar offentlig data och information.

3.2.1 API-hantering

I ett modernt digitalt ekosystem, med en stor mängd producenter och konsumenter av tjänster och information, behöver det finnas förutsättningar för ett informationsutbyte. Det finns i dag en tröghet på olika plan mellan konsumenter och producenter för att informationen ska kunna flöda smärtfritt i det digitala ekosystemet.

För konsumenter finns utmaningar runt området API:er med, exempelvis, att förstå vad dessa API:er gör och med förståelse och hantering av olika format. Även för producenter problem runt området API:er. Det finns, till exempel, alltför många alternativ att utforma sina API:er på när man ska adressera sin funktionalitet och processer.

För att möjliggöra ett effektivt informationsutbyte fyller därför programmeringsgränssnitt för applikationer, så kallade API:er en betydande roll.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling	8 000		
Vidareutveckling		8 000	
Drift och förvaltning			5 000
Totalt	8 000	8 000	5 000

Tabell 9 Kostnadsbedömning API-hantering (tusentals kronor)

Arbetet med byggblocket leds av DIGG.

3.2.2 Meddelandehantering

Meddelandehantering innebär att definiera gemensamma principer för utformning, transport och validering av meddelanden samt för kvittens av mottagen leverans. Det omfattar även funktioner som kryptering och verifiering av meddelandeöverföringen tillsammans med tillämpningar för att validera meddelandets struktur och innehåll och dess transportkuvert före sändning och mottagning.

Viktiga aspekter att adressera inom byggblocket är förmågor för att kunna hantera strukturerad och ostrukturerad information mellan parter samt att kunna hantera prenumerationer på förändringar av information och dess kvittenser.

Uppdraget kommer även att förhålla sig till gränsöverskridande standarder inom byggblocket som idag erbjuds av Europakommissionens Connecting Europe Facility (CEF).

Under uppdraget utreds vilka förmågor som behövs för att etablera nationella principer gällande regler och riktlinjer för generisk meddelandehantering.

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling	5 000	5 000	
Drift och förvaltning		3 000	8 000
Totalt	5 000	8 000	8 000

Tabell 10 Kostnadsbedömning Meddelandehantering (tusentals kronor)

Byggblocket leds av DIGG.

3.2.3 Adressregister

Adressregistret syftar till att säkerställa digital kommunikation utifrån digitala adresser så att meddelanden kan nå rätt adressat. Detta avser bland annat adressering till aktörer inom offentlig sektor, organisatoriska funktioner hos offentliga aktörer samt företag och privatpersoner.

Under uppdraget utreds vilken förmåga som behövs för att hantera strukturerad och ostrukturerad information till och från parter. Vidare kommer utredas vilken förmåga som behövs för att exponera metadata och information om tjänster samt vilken förmåga som behövs för att hantera prenumerationer på förändringar av information, inklusive adressering.

I Sverige har det sedan 2017 bedrivits ett pilotprojekt, Säker digital kommunikation, där man etablerat en förmåga att utbyta ostrukturerad information mellan parter. Inom ramen för uppdraget utreds vidare hur förmågan kan utökas att hantera även strukturerad information mellan parter samt hur resultatet av projektet långsiktigt kan förvaltas.

Kostnaderna för fortsatt utveckling baserat på pilotprojektet har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling	10 000	9 000	9 000
Drift och förvaltning	6 000	10 000	10 000
Totalt	16 000	19 000	19 000

Tabell 11 Kostnadsbedömning Adressregister (tusentals kronor)

Byggblocket leds av DIGG.

3.3 Byggblock inom Informationshantering

Denna kategori omfattar byggblock som möjliggör indexering samt standardiserad maskinläsbar tolkning av egenskaper hos information och informationstjänster. Dessa förmågor och komponenter syftar till att stödja byggblocken för informationsutbyte.

3.3.1 Metadatahantering

Byggblocket syftar till att standardisera beskrivningar av information och tjänster. Det ställer krav på exempelvis likriktad versionshantering, gemensamma

beskrivningar av begrepp, tillämpning av internationella standarder och informationsklassning.

Automatiserade informationsutbyten underlättas genom enhetlig hantering av metadata, t.ex. avseende begrepp, taxonomi, regelverk och struktur. För att kunna bygga upp en gemensam metodik för informationsutbyte måste det finnas gemensamma specifikationer som bygger på internationella standarder och gemensamma begrepp för hela Sverige. Att bygga på internationella standarder och att omvärldsbevaka vad som sker framför allt inom EU och vilka specifikationer som tas fram där är avgörande för att kunna utbyta information med omvärlden.

Byggblocket leds av Riksarkivet. Byggblocket har starka kopplingar till uppdraget att etablera ett nationellt ramverk för grunddata.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling	6 000		
Drift och förvaltning	5 000	10 000	10 000
Totalt	11 000	10 000	10 000

Tabell 12 Kostnadsbedömning Metadatahantering (tusentals kronor)

Kostnaden för varje utökning av ramverket är ungefär 2 miljoner kronor.

3.3.2 Indexering

Byggblocket syftar till att effektivisera tillgängligheten till lagrad information, genom att publicera ett index gällande var information om ett specifikt objekt finns lagrad. Därmed behöver inte den specifika informationsmängden sökas för att få tillgänglighet. Indexering fungerar som smörjmedel i andra utåtriktade tjänster och möjliggör snabbare åtkomst till indexerad data hos olika myndigheter.

Nästa steg inom byggblocket är att genomföra en rättslig utredning.

Ingen kostnadsuppskattning för byggblocket har genomförts och ingen schablon har använts.

3.4 Byggblock inom Tillit och säkerhet

För att myndigheterna och andra offentliga organisationer gemensamt ska kunna ta fram strukturer och lösningar som sammanvägt, med stöd av digitaliseringens

medel, ska lyfta förvaltningens informationshantering till att bli både säkrare och effektivare, finns ett antal strategiska utmaningar.

När formerna för informationshanteringen går mot att bli förvaltningsgemensamma blir också kraven på informationssäkerhet förvaltningsgemensamma. Ingående myndigheter och offentliga organisationer behöver kunna hantera de utmaningar som finns kring hur säkerhet för ett system av system ska byggas och upprätthållas över tid. Komplexiteten i byggandet av tillit och säkerhet ökar i takt med att vidareutnyttjandet av data ökar samtidigt som en gemensam infrastruktur, med bättre och enklare möjligheter till informationsutbyte, ökar beroendet mellan de ingående delarna. För att säkerhetsutmaningarna i arbetet framåt ska kunna hanteras krävs tillförsel av resurser i form av både ekonomiska medel, tid och kompetens.

Arbetet med tillit och säkerhet startar inom ramen struktur och styrning (se kapitel 3). Utformning och etablering av säkerhetsåtgärder inom en rad olika områden sker i form av direkt arbete och samverkan. Detta kommer inledningsvis att ske i de fem byggblock som anges här nedan.

Byggblocken inom tillit och säkerhet ska ses som grundläggande infrastrukturella byggblock. Dessa byggblock måste användas av de andra byggblocken. De ger förutsättningarna för att kunna hantera gemensamma säkerhetsåtgärder i den gemensamma och sammanflätade digitala förvaltningen.

3.4.1 Identitet

För att kunna utbyta information säkert och effektivt krävs olika typer av förvaltningsgemensamma identifieringslösningar. Tidigare analyser har identifierat följande prioriterade komponenter:

- e-legitimation i tjänsten
- e-underskrifter i tjänsten
- övriga betrodda tjänster
- koppling identitet till API

Inom ramen för uppdraget genomförs en förstudie kring hur ett nationellt byggblock gällande e-legitimationer i tjänsten, som medför att det går att använda e-legitimation i tjänsten över olika verksamhetsområden, kan etableras. Detta innebär att det behöver finnas ett ekosystem, eller federation, för att möjliggöra ett effektivt användande av e-tjänstelegitimationer men också säkerställa möjligheter

till en effektiv försörjning av e-tjänstelegitimationer och då även för ”privata/privatprivata utförare”. Förstudien syftar till att ta fram en lösning som ska vara möjlig att implementera under de kommande åren samt ge förslag på hur en effektiv försörjning av e-tjänstelegitimationer kan säkras.

Arbetet innefattar bland annat tillitsregelverk och infrastrukturella tjänster, som stödjer samverkanslösning med rätt säkerhetsnivå för att uppnå tillit och förtroende mellan parter. Certifikat och utfärdarpolicy, katalogpolicy, federationspolicy är en del av lösningen.

Under 2020 genomförs även en prioritering av övriga behov inom byggblocket. Detta lyfts sedan in i prioriteringsarbete kopplat till den långsiktiga planen.

Kostnaderna för den del av byggblocket som kopplar till e-legitimation i tjänsten har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utv. e-leg i tjänsten	7 200	9 000	5 000
Drift och förvaltning		6 000	12 000
Totalt	7 200	15 000	17 000

Tabell 13 Kostnadsbedömning Identitet (tusentals kronor)

Byggblocket leds av DIGG.

3.4.2 Tillitsramverk

En förutsättning för att kunna skapa ett säkert och effektivt informationsutbyte är att samtliga ingående aktörer känner tillit till de övriga aktörerna och den infrastruktur som används, till en sådan nivå att de kan acceptera den risk som informationsutbytet innebär för dem själva. Tillitsramverket måste därför ha acceptans hos de ingående parterna. Det behöver även kunna utvecklas och förvaltas över tid allt eftersom behoven förändras.

Ramverket består av en uppsättning av tekniska åtgärder, processer och gemensamma kulturella värderingar och kan konkretiseras i fyra delar; tekniska lösningar, samverkanstyper, processer och modeller.

Utifrån arbetet med tillit och säkerhet inom ramen struktur och styrning (se kapitel 3) definieras detta byggblock och plan för realisering skapas.

Tillitsramverk saknar för närvarande drivande myndighet.

Som kostnadsuppskattning har en schablon om 10 miljoner kronor per år använts.

3.4.3 Spårbarhet

Höga krav på riktighet medför krav på spårbarhet, dvs. att i efterhand kunna se vem som gjort vad och när detta gjordes (eller försökte göras). Säkerhetsåtgärder i form av loggning och logguppföljning ger förutsättningar att kunna spåra historiska förändringar hos informationstillgångar.

Logguppföljning är en viktig åtgärd för att kunna upptäcka skadlig eller otillåten påverkan, obehörig åtkomst och funktionsstörningar i ett informationssystem. Att kunna jämföra loggar från flera delar i ett system ger möjlighet att efterkonstruera händelser och ge underlag för vilka åtgärder som ska genomföras för att minska risken att de sker igen.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling av krav	2 400		
Uppföljning, förvaltning och vidareutveckling	2 400	3 600	3 600
Totalt anslag	4 800	3 600	3 600

Tabell 14 Kostnadsbedömning Spårbarhet (tusentals kronor)

Byggblocket saknar för närvarande ansvarig myndighet.

3.4.4 Tillgänglighet

Begreppet tillgänglighet inbegriper i informationssäkerhetssammanhang alla steg som krävs för att en viss informationsmängd ska vara tillgänglig för rätt person, på rätt plats och i rätt tid. I en sammanflätad digital förvaltning inbegriper detta flera steg. I detta byggblock omhändertas endast det steg som inbegriper att själva tjänsterna och systemen ska vara tillgängliga. Detta steg är avgörande för tillgängligheten, men garanterar inte i sig tillgänglighet till information.

Ett servicenivåavtal (Service Level Agreement, SLA) är ett begrepp på åtagande mellan en tjänsteleverantör och en kund. Särskilda aspekter av tjänsten - kvalitet, tillgänglighet, ansvar - ställs upp för att definiera tjänsten, dess tillgänglighet och vilken förväntan det går att ha på tjänsten. Denna styrning ska sedan tas hänsyn till i byggblocken digitala tjänster och informationshantering.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling av krav	1 500		
Uppföljning, förvaltning och vidareutveckling	1 200	2 400	2 400
Totalt anslag	2 700	2 400	2 400

Tabell 15 Kostnadsbedömning Tillgänglighet (tusentals kronor)

För byggblocket har ännu inte ansvarig myndighet utsetts.

3.4.5 Auktorisation

Auktorisation innebär behörighetskontroll, det vill säga funktionalitet och regelverk för att kontrollera vilken användare som har behörighet att på olika sätt ta del av information.

För att säkerställa att endast behöriga får åtkomst till ett informationssystem samt för att säkerhetsställa spårbarhet till olika händelser är en verksamhetsutövarers identitets- och behörighetshantering ett viktigt arbete. Detta arbete innefattar många delar, allt från autentisering (se byggblock Identitet) för att verifiera identiteten på en person eller systemkomponent som ska tilldelas ett konto i ett informationssystem, till att följa upp och säkerställa att en person eller en systemkomponent har rätt behörigheter över tid.

Kostnaderna för byggblocket har initialt uppskattats till:

	År 2021	År 2022	År 2023
Utveckling av krav och lösningar	2 400		
Uppföljning, förvaltning och vidareutveckling	2 400	3 600	3 600
Totalt anslag	4 800	3 600	3 600

Tabell 16 Kostnadsbedömning Auktorisation (tusentals kronor)

Byggblocket saknar ansvarig myndighet.

4 Översikt nyttor, kostnader och finansiering

4.1 Övergripande om nyttor

I slutrapporten till föregående regeringsuppdrag om säkert och effektivt informationsutbyte inom den offentliga sektorn¹⁵ gjordes bedömningen att förvaltningsgemensamma byggblock behöver utvecklas för att stärka styrningen och samordningen av den offentliga sektorn avseende säkert och effektivt informationsutbyte. Alternativfallet där gemensamma byggblock inte tas fram ansågs öka fragmenteringen och dubbelarbetet inom den offentliga förvaltningen avseende digitala lösningar, vilket skulle motverka målet om effektivare och säkrare informationsutbyte.

Den omvärldsanalys som genomfördes pekade på stora samhällsekonomiska nyttor av ett tillgängliggörande och användande av offentliga data. Även direkta verksamhetsnyttor i form av tidsbesparingar och minskade administrativa kostnader och effektivitetsvinster i form av ökad återanvändning av förvaltningsgemensamma byggblock identifierades.

Verksamhetsnyttan bara för de myndigheter som omfattades av uppdraget beräknades uppgå till mellan 26 och 103 miljoner kronor årligen i termer av minskade it-kostnader. Även för övriga offentliga aktörer skulle en besparing på mellan 0,5 och 2 procent av it-kostnaderna möjliggöras av ett förvaltningsgemensamt system för informationsutbyte. Givet tidigare uppskattningar av ESV beräknas de totala it-kostnaderna i staten uppgå till mellan 25–30 miljarder kronor, vilket innebär en verksamhetsnytta på mellan 125 och 600 miljoner kronor för statliga myndigheter med en besparing på 0,5 respektive 2 procent.¹⁶

Ramböll uppskattade år 2017 att en reform kring nationell digital infrastruktur för informationsförsörjning kan skapa ett årligt positivt nettovärde för samhället om 1,2 miljarder kronor, där 906 miljoner kronor kan ses som en lägsta uppskattning

¹⁵ DIGG Dnr 2019-100

¹⁶ DIGG Dnr 2019-100

och 1,3 miljarder kronor som en högsta uppskattning. Ramböll uppskattade även att nyttorna med reformerna kunde förväntas överstiga kostnaderna efter 3–5 år och att cirka 40 procent av reformens effekter kunde förväntas tillfalla offentliga aktörer medan resterande 60 procent skulle tillfalla privata aktörer i form av företag och privatpersoner.

Viktigt att ha i åtanke när nyttor diskuteras är att nyttorna inte uppstår bara för att infrastrukturen finns på plats, utan att de är beroende av användning. Realisering av nyttor kommer alltså att bero på både anslutning och anslutningstakt. En tvingande anslutning kan snabba på nyttorealiseringsen. De uppskattningar som redovisades i föregående slutrapport omfattade systemet som sådant, det vill säga samhällsekonomiska effekter av ett fungerande förvaltningsgemensamt system för informationsutbyte. I föreliggande uppdrag ska samhällsekonomisk nytta av respektive byggblock redovisas, tillsammans med när i tid nyttorna kan realiseras. Den samhällsekonomiska kalkylen av respektive byggblock försvåras av att vissa av byggblocken är av karaktären att de fristående skapar nytta, det vill säga, en ombudstjänst kan i sig generera nytta oberoende av övriga byggblock för informationsutbyte, medan andra byggblock mer är av karaktären förutsättningsskapande som inte enskilt genererar någon nytta men som är en viktig förutsättning för att nyttor ska kunna generas i nästa steg, till exempel byggblocket meddelandehantering. Det som också försvårar nyttoberäkningar av digital utveckling är att nyttan i slutändan kommer att bero på användning. Att infrastruktur finns på plats innebär inte med automatik att det används i den utsträckning som innebär att det blir lönsamt.

För vissa av de byggblock som planeras inom ramen för ett säkert och effektivt informationsutbyte finns nyttoberäkningar gjorda sedan tidigare. Något som dock komplicerar bilden är att nyttan av byggblocken då beräknats för en viss sektor, eller för användning av en grupp aktörer, och inte för förvaltningsgemensam användning. Dessutom finns det inget ramverk som säkerställer att nyttorna är beräknade enligt samma metod när de genomförts i olika delar av statsförvaltningen och därför är nyttorna inte nödvändigtvis jämförbara och möjliga att använda i prioriteringssyfte. En del i det fortsatta arbetet är därför att fastställa en metod för att genomföra nyttoanalyser som kan användas för samtliga byggblock och för prioritering av byggblockens ordning.

I bilaga görs en kvalitativ genomgång av de nyttor som etablering av funktionen för styrning samt de olika byggblocken förväntas ge upphov till.

4.2 Kostnader

Tabellen nedan är en sammanställning av de uppskattade kostnaderna för åren 2021–2023 för att etablera, utveckla och förvalta den förvaltningsgemensamma infrastrukturen för informationsutbyte, samt för att styra och leda densamma. Fyra av de vid starten av detta uppdrag identifierade byggblocken har, som tidigare nämnts, inte kunnat kostnadsuppskattats. För dessa har en schablon om 10 miljoner kronor per år använts.

En kostnad för fyra tillkommande, ännu inte identifierade byggblock, har även lagts till i sammanställningen. Två byggblock antas tillkomma år 2022 och ytterligare två år 2023. Även för dessa har en schablon om 10 miljoner kronor per använts.

	År 2021	År 2022	År 2023
Identifierade byggblock	141 500	156 100	140 100
Struktur för styrning	10 000	10 000	10 000
Informationssäkerhet & arkiv	4 400	4 400	4 400
Tillkommande byggblock		20 000	40 000
Totalt	155 900	190 500	194 500

Tabell 17 Uppskattade kostnader 2021–2023 (tusentals kronor)

Kostnadsuppskattningarna kommer löpande att ses över och revideras för att öka precisionen i bedömningen. Vidare kommer även kostnader för offentliga förvaltning att tillämpa den förvaltningsgemensamma infrastrukturen att uppskattas.

Utveckling av byggblock och struktur i enlighet med denna övergripande plan förutsätter att medel avsätts. I annat fall kommer ambitionsnivå att behöva sänkas och leveranser att förskjutas i tid.

4.3 Finansiering

För vissa av de ovan beskrivna byggblocken har förslag till finansiering lämnats. I det fortsatta uppdraget kommer finansieringsform för samtliga byggblock att utredas.

Utgångspunkten för det fortsatta arbetet är att utveckling av byggblock kan finansieras genom anslag, uppdragsmedel eller en framtida avgift för användning.

Vad gäller förvaltning och drift dessa kan finansieras via anslag eller avgift. Ekonomistyrningsverket har fått i uppdrag att lämna förslag till en kostnads-effektiv och hållbar utveckling av förvaltningsgemensam infrastruktur¹⁷. Detta uppdrag inväntar ESV:s förslag för att kunna gå vidare.

Vi bedömer dock redan nu att det behövs anslagsfinansiering för vissa förslag. Uppdraget till ESV handlar i första hand om utveckling och förvaltning av digitala tjänster och digital infrastruktur med hjälp av avgifter. De organisatoriska och strukturella förutsättningar som behöver etableras för att samordna och styra arbetet kommer sannolikt inte att omfattas av ESV:s. Strukturen för styrning och samordning bör därför finansieras via anslag.

Vidare kan finansiering från Vinnova sökas när det gäller utveckling som är innovativ och möjliggöra risktagande i utvecklingsprojekt. Vinnova-finansiering är relevant för proof of concepts, förstudier och utveckling men fungerar inte för långsiktigt vidmakthållande och förvaltning.

Utvecklingen av byggblocket Mina ombud delfinansieras via Vinnova i projektet Testbädd för gemensam digital behörighetslösning. DIGG och Vinnova har inlett dialog för att identifiera områden som skulle kunna vara relevanta för Vinnova-finansiering. Användning av Vinnova-finansiering innebär att det behöver finnas en grundkapacitet i form av personal på de myndigheter som driver utveckling och hos DIGG som samordningsaktör, till exempel för att kunna ansöka om stöd och arbeta inom uppdrag som ges Vinnova-finansiering. Det innebär också en administrativ kostnad.

¹⁷ I2019/03235/DF, I2019/01017/DF (delvis)

Bilaga: Exempel på nyttor

Nyttor struktur, ledning och styrning

En infrastruktur för informationsutbyte innebär tidsbesparingar för privatpersoner och företag i och med att deras uppgiftslämnarvärden minskar. Att det finns en tydlig funktion för styrning leder till viktiga nyttor så som ökad tillit och upplevelse av trygghet i och med att funktionen blir en garant för ordning och reda med en tydlig arkitektur, ansvarsfördelning och hantering av informationssäkerhet. Funktionen kommer att innebära effektivitetsvinster inom förvaltningen då den har till uppgift att se till att den utveckling som sker är förvaltningsgemensam, vilket innebär att enskilda aktörer slipper bedriva egen utveckling av de delar som ligger i den långsiktiga planen. Det blir också tydligt vart man kan vända sig för att få råd och stöd. En faktor som ofta anges som hämmande för digital utveckling inom offentlig förvaltning är osäkerhet kring gällande lagstiftning. En gemensam funktion för styrning innebär att offentliga aktörer kan lita på att framtagna byggblock är förenliga med gällande rätt, att informationshanteringen är säker, hållbar och effektiv och därmed kan de också lita på att byggblocken är tillämpbara i den egna organisationen.

Funktionen för styrning kommer också att säkerställa att den nationella utvecklingen är förenlig med EU-krav och förordningar. Detta innebär att den utveckling som sker går i takt med den intention man har inom Europa och kan också i sin tur minska risken för dubbelarbete eller att byggblock i efterhand måste anpassas för att leva upp till EU-krav.

Att kravställning och utveckling sker samordnat ger också effektivitetsvinster i och med att antalet upphandlingar som behöver genomföras och antalet avtal som behöver tecknas kan minska, samtidigt blir det också enklare för leverantörer av offentliga tjänster då det finns en tydlighet och enhetlighet kring krav på vad som ska levereras.

Nyttor informationssäkerhet

God informationssäkerhet innebär att skyddsvärd information får rätt skydd så att krav på konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet uppfylls på ett kostnadseffektivt sätt. Detta är viktigt för att säkerställa att enskilda, företag och myndigheter ska kunna

- lita på att deras känsliga information är i trygga händer
- undvika att drabbas av att otillbörligen ändrad information leder till felaktiga beslut eller andra oönskade resultat
- räkna med att i rätt tid kunna nyttja processer som är beroende av de förvaltningsgemensamma tjänsterna

God arkivhantering innebär bland annat att handlingar och uppgifter hanteras enligt krav från lagar, förordningar och Riksarkivets föreskrifter. Hanteringen ska innebära att krav på tillförlighet, äkthet, integritet och användbarhet uppfylls.

Arkivaspekter behöver omhändertas redan i planeringsstadiet av tjänst/informationssystem för att enskilda och myndigheter ska kunna

- vara säkra på att det finns tekniskt och lagligt stöd för gallring av till exempel sådant som personuppgifter
- bevara viktiga handlingar och uppgifter så att de kan komma verksamheten, allmänheten och forskningen till del.

Konsekvenserna om dessa aspekter inte beaktas kan bli mer eller mindre långtgående beroende på vem eller vilka som påverkas och hur allvarlig påverkan är, men varje avsteg från önskat läge i dessa sammanhang innebär någon mån av minskad effektivitet i form av bland annat minskat användande, merarbete och förseningar.

Nyttor Mina ombud

Syftar till att en fysisk person ska kunna representera en annan fysisk eller juridisk person i en digital tjänst. Inkluderar utdelning av behörigheter baserat på företagets firmateckning och möjlighet att kontrollera vilka behörigheter som delats ut/tagits emot. För företag är den största nyttan tidsbesparing då annan behörig med expertkunskap kan företräda företaget i det som annars kan var sällanärenden för företagaren, dessutom minskar risken för förelägganden på grund av felaktigheter. För privatpersoner innebär ombudstjänsten att vardagen för de som är i behov av hjälp kan förenklas, tjänsten kan också innebära att man som privatperson i en utsatt situation kan få hjälp med att tillvarata sina rättigheter i samhället. För offentliga aktörer bör tjänsten innebära effektivitetsvinster i och med att fler ärenden är rätt från början, för statsbudget/kommunbudget kan den dock innebära en ökad kostnad om de som har rätt till olika stöd i större utsträckning också får det stöd de har rätt till.

Nyttor Mina ärenden

Byggblocket syftar till att ge en samlad bild av en individs ärenden (privatperson eller företag) i offentlig sektor. Ett i kundreseanalyser ofta återkommande behov är behovet av bekräftelse, det vill säga att få veta att ett ärende är mottaget, vilken status det har samt när i tid beslut kan förväntas. Tjänsten ska erbjuda en gemensam översikt där avsändare och mottagare kan samverka och därmed ge privatpersoner och företagare begriplig överblick av sitt utbyte med offentlig sektor.

Nyttorna är att mottagande part (individer/företag) upplever att denne får kontroll över sin situation i sin egen miljö, till exempel i sitt bokföringsprogram/ekonomiprogram. Byggblocket förväntas ge en ökad trygghet och tydlighet för privatpersoner och företag, men också faktiska tidsbesparingar eftersom det blir lätt att snabbt få en överblick. För offentliga aktörer innebär tjänsten också effektivitetsvinster i och med att behovet för slutkund att söka bekräftelse i sitt ärende/sina ärenden tillfredsställs direkt i tjänsten.

Nyttor Mina meddelanden

Mina meddelanden syftar till att ta emot, läsa och samla sin myndighetspost digitalt. De stora nyttorna med Mina meddelanden är att hanteringen är säker, ingen annan kan komma åt posten, man kan läsa posten när man vill och har all post på ett och samma ställe. Tjänsten bidrar dessutom till en bättre miljö när myndigheterna samordnar och minskar pappershanteringen samt när inte post behöver transporteras i samma utsträckning. Tjänsten innebär också effektivitetsvinster då mindre pengar går till papper, porto och distribution.

Nyttor API-hantering

Byggblocket är förutsättningsskapande för pågående och kommande digitalisering hos kommuner, myndigheter och privata aktörer. Värdet ligger i att skapa en nationell gemensam infrastruktur för API-hantering. För konsumenter handlar nyttan om effektivitetsvinster i form av att det blir enklare att hitta och förstå API:er, att få support, att registrera och använda API:er samt att det blir lättare att få kunskap om förändringar i API:er och hantera dessa. För producenter handlar nyttorna om effektivitetsvinster i termer av att det blir enklare att skapa och använda utvecklarportaler för API-hantering, det blir enklare att använda, förstå, påverka och utveckla API-standarder. För offentlig förvaltning som helhet innebär

byggblocket API-hantering att det blir enklare att utveckla och förvalta digitaliseringen i samhället och kostnaderna för förvaltning blir lägre.